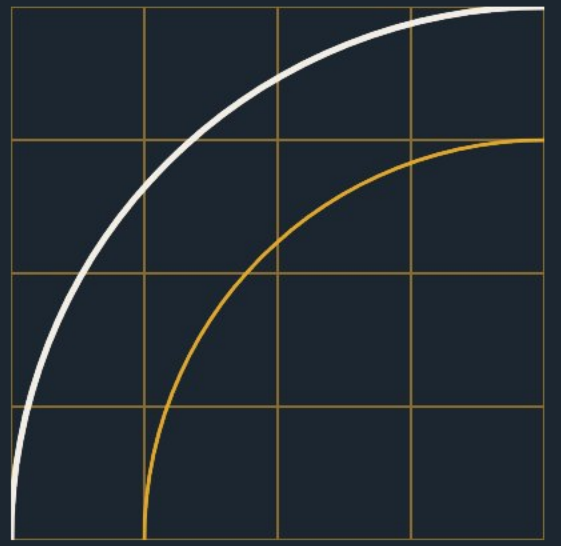
ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ АРХІТЕКТОРІВ УКРАЇНИ

Відбудувати людяно

Проєкти Ground Zero: регенеративний набір елементів для відбудови України — над землею і під землею

Ендрю Коуен, RIBA · Andrew Cowan Architects · жовтень 2026

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено.

ВСТУП

Архітектор, який працював у регіоні

Практика в Лондоні

Andrew Cowan Architects, член RIBA, зареєстрований в ARB. Житло, набережні та культурні об’єкти, зокрема Cinnabar Wharf і соціальне житло Hermitage Sites.

Центральна та Східна Європа

Офіс у Варшаві у1990–2005 роках, у період трансформації Польщі; Олімпійський центр для Польського олімпійського комітету та міста Торунь, Плавуча опера, Дубровник.

Україна з 2022 року

Інтерв’ю Forbes про зелену відбудову (2023); громадські центри біля Львова; зустрічі з керівництвом Спілки в Києві у 2023 році та в жовтні 2026 року.

Cowan-McFie

Нова спільна практика з Айвеном Макфі— консультант зі сталого розвитку, пасивного проєктування та містобудування.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

МАСШТАБ ЗАВДАННЯ

Відбудова такого масштабу потребує системи, а не окремих проєктів

$588 млрд

Оцінена потреба у відновленні та відбудові на десять років — майже втричі більше за ВВП України 2025 року

14%

Житла пошкоджено або зруйновано — це понад три мільйони домогосподарств

2026

Закон 4778-IX: нове житло, школи й лікарні не можна відкривати без укриттів

Джерела: RDNA5, Світовий банк / ЄС / ООН / Уряд України, лют. 2026 (станом на 31 груд. 2025); Закон № 4778-IX, підписаний 6 березня 2026 · © 2026 Andrew Cowan ·

ПРОЄКТИ GROUNDZERO

Знакові проєкти, що показують кращий спосіб будувати

1 **Інклюзивний генеральний план**

Під проводом українців, із залученням місцевих громад на кожному етапі

2 **Будувати вже зараз**

Спершу захищені фундаменти й ландшафт, легші поверхи — коли дозволить мир

3 **Тісна співпраця із західними партнерами**

Спільна експертиза, стандарти ЄС і міжнародне фінансування

4 **Нульова корупція**

Відкриті закупівлі, оприлюднені витрати й незалежний аудит

Кожен проєкт — сталий і людяний, помірного масштабу — близько £20 млн, — тож його можна швидко розпочати й подати приклад, якому підуть інші.

Концепція Ground Zero Projects © 2024 Andrew Cowan Architects. Усі права захищено

ЩО Я ПОБАЧИВ У БОРОДЯНЦІ

«Нагальність проти довгострокового планування — проблема всюди».

Ендрю Коуен в інтерв’ю Forbes «План Маршалла для зеленої відбудови України?», лютий 2023

Укриттів недостатньо

Сорок людей загинули в підвалі-укритті одного будинку

Радянські будинки були легкими мішенями

Легкі фасади обвалювалися; один удар може залишити цілий район без світла й тепла

Люди відбудовують самі

Мешканці несуть нові вікна до пошкоджених осель — для ремонту потрібні місцеві, прості в заміні елементи

ШІСТЬ ПРИНЦИПІВ

Один підхід, шість зобов’язань

Людяність

Світло, гідність, спільнота й спокій — навіть в укритті

Пасивність

Будівлі, що зберігають тепло, коли мережа падає

Модульність

Набір елементів: швидке виготовлення й місцеве складання

Захист

Укриття закладене в план — над землею й під землею

Регенеративність

Повертати землі, воді й людям більше, ніж забрано

Спершу повторне використання

Ремонтувати й переробляти, перш ніж будувати нове

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

ЛЮДЯНЕ ПРОЄКТУВАННЯ

Укриття має відчуватися як кімната, а не бункер

Чотири роки люди ночують у підвалах і на станціях метро. Те, що ми збудуємо далі, має повернути нормальне життя, а не лише зберегти людям життя.

Денне світло й краєвид

Світлові колодязі, двори, запозичене світло — і під землею

Подвійне використання щодня

Захищені приміщення працюють як класи, амбулаторії, майстерні та ігрові простори

Доступність для всіх

Безбар’єрні маршрути для літніх людей, дітей і поранених

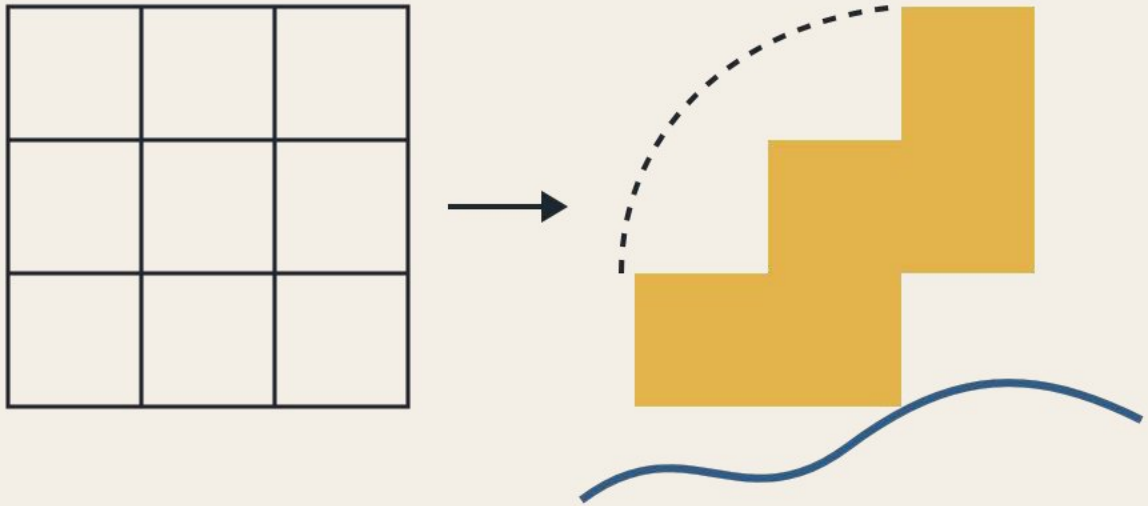
Створено разом із мешканцями

Громади обирають планування й оздоблення з набору

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

ОРГАНІЧНЕ Й ГЕОМЕТРИЧНЕ

Раціональна сітка, що дозволяє вільну форму

Геометричне — один модуль, що повторюється, спрощує виробництво й знижує вартість.
Органічне — модулі йдуть уступами, вигинаються й групуються за рельєфом, сонцем і вулицями.
Вигнуті оболонки, дахи й ландшафт пом’якшують сітку — місця створені для людей.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

ПАСИВНЕ ПРОЄКТУВАННЯ

Енергетична стійкість — це форма захисту

Спершу оболонка

Товста ізоляція, герметичність і відсутність містків холоду — на рівні Passivhaus

Орієнтація та маса

Великі прорізи на південь, малі — на північ; земляні вали, зелені дахи й маса утримують тепло

Місцева енергія

Децентралізоване тепло: сонце, теплові насоси, геотермальна енергія й акумулятори — щоб один удар не знеструмив район

Коли атакують електростанції, дім, що днями тримає понад 15°C без опалення, — не розкіш.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

НАБІР ЕЛЕМЕНТІВ · ОРИГІНАЛЬНА СИСТЕМА ЕНДРЮ КОУЕНА

П’ять груп елементів утворюють кожну будівлю

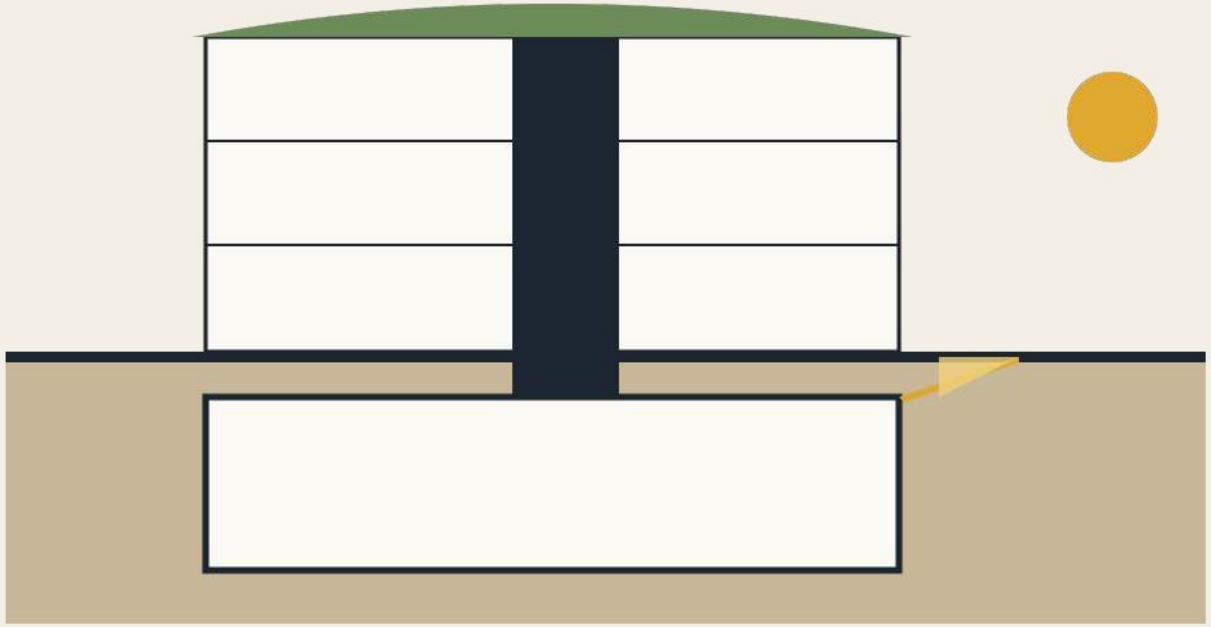
Група	Що це	З чого
1 · Захищене ядро	Залізобетонне укриття, сходи й інженерне ядро	Бетон із вторинним заповнювачем
2 · Каркас	Стандартні колони, балки й касети перекриттів	Дерево, сталь або вторинний залізобетон
3 · Оболонка	Утеплені стінові й покрівельні панелі, вікна	Деревне волокно, мінвата, дерево
4 · Житлові модулі	Кухні, ванні кімнати, модулі кімнат	Заводське оздоблення
5 · Ландшафт	Земляні вали, зелені дахи, вода, ігрові майданчики	Подрібнений щебінь, ґрунт, насадження

Групи 2–5 кріпляться до ядра стандартними з’єднаннями, тож житло, школи й амбулаторії мають одну систему — і родини можуть будувати з неї самі.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено. Ця система та її креслення є авторським правом

НАД ЗЕМЛЕЮ Й ПІД ЗЕМЛЕЮ

Один розріз — від укриття до даху

Нагорі — житло, класи чи амбулаторія з каркаса, оболонки та житлових модулів.

Ядро — захищені сходи й мережі за секунди з’єднують кожен поверх з укриттям.

Внизу — укриття подвійного призначення зі світловим колодязем: щодня це зала, спортзал чи майстерня.

Проєктується за ДБН В2.2-5:2023 разом із фахівцями з вибухостійкості та конструкцій.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

БАГАТОРІВНЕВИЙ ЗАХИСТ

Захист за рівнями, як у сейсмостійкому проєктуванні

РІВЕНЬ 1

Повністю захищене

Підземні приміщення та ядро; внутрішні безпечні кімнати

РІВЕНЬ 2

Захищає життя

Вибухостійкі стіни на верхніх поверхах; пошкодження можна відремонтувати

РІВЕНЬ 3

Укриття поруч

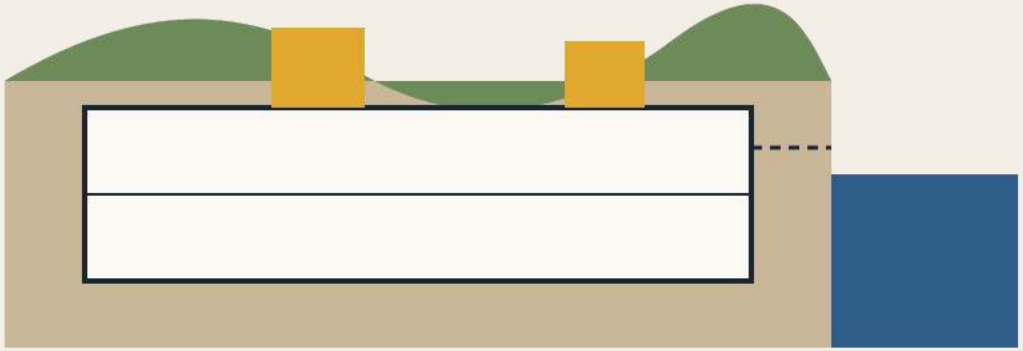
Легші будівлі в межах досяжності спільного укриття

Підвали зі світлом. В Україні під більшістю будинків уже є підвал для зими. Світло проходить крізь прорізи з віконницями або з внутрішніх безпечних кімнат.

Внутрішні й зовнішні кімнати. Як у канадських будинках: внутрішні — для зими й безпеки, зовнішні відкриваються влітку.

ПРЕЦЕДЕНТ · ВАРШАВА, 1990-ТІ

Будівля Ground Zero ще до появи терміна

Для Польського олімпійського комітету на Вісліт готель на 200 місць, офіси, магазини, спортзали й центральна площа.

Дві третини — під землею, під зеленим дахом, що хвилями переходить у зелений пояс.

Світло й повітря — крізь прорізи в ландшафті; теплові насоси, що використовують воду річки.

Поетапно: спершу фундаменти й ландшафт, будівля згори — пізніше.

ПРЕЦЕДЕНТ · ЛЬВІВЩИНА, 2023

Сільські громадські центри як перші будівлі Ground Zero

Турбота

Медична та психологічна підтримка поруч із домом

Стійкість

Електроенергія та спільне приготування їжі коли мережа вимкнена

Спільнота

Культура й зустрічі, поки багато мешканців далеко

Сільські мешканці формували технічне завдання; місцеві ради об’єдналися в мережу кооперативних просторів. Збудована з набору елементів, ця модель може поширюватися швидко й недорого.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

РЕГЕНЕРАТИВНЕ ПРОЄКТУВАННЯ

Уламки війни стають матеріалом відновлення

Оцінка
Обстеження, розмінування та видалення азбесту

→

Демонтаж
Зберегти плити, балки, цеглу й сталь цілими

→

Подрібнення на місці
Мобільні дробарки виробляють заповнювач і засипку

→

Відбудова
Ядра, фундаменти, вали й ландшафт

Уже відбувається в Бородянці, Харкові та Миколаєві. Набір від початку розрахований на використання цього матеріалу.

Джерела: Рубрика; ПРООН в Україні; дослідження ENR / ETH Zürich · © 2026 Andrew Cowan ·

ПОВТОРНЕ ВИКОРИСТАННЯ БУДІВЕЛЬ

Найзеленіша будівля — та, що досі стоїть

Багато збірних будинків 1950–70-х однаково потребують оновлення. Де конструкція надійна, набір дозволяє їх реконструювати — нова оболонка, ядро, поверхи — замість зносу.

Нова оболонка

Панелі огортають старий фасад: тепло, сухо, безпечні вікна

Нове ядро

Поруч додається захищене ядро з ліфтом і укриттям під ним

Нові поверхи

Легкі дерев’яні поверхи згори, де дозволяє конструкція

Мешканці залишаються

Роботи ведуться ззовні — громади не роз’їжджаються

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

НУЛЬОВА КОРУПЦІЯ НА ПРАКТИЦІ

Збудовано відповідно до вимог міжнародних донорів

Спільні принципи донорів	Як відповідає проєкт Ground Zero
Провідна роль українців— на національному й місцевому рівнях	Технічне завдання визначають Спілка, місцева влада й мешканці
Прозорі закупівлі	Відкриті ціни на елементи набору; витрати оприлюднюються
Чіткі етапи, незалежний аудит	Поетапні платежі, кожен етап приймається
Відбудувати краще — відповідно до ЄС	Енергетичні стандарти ЄС разом із вимогами ДБН до укриттів
Спершу гранти, згодом — приватні інвестиції	Невеликі пілотні проєкти залучають гранти; успіх приваблює інвесторів

Джерело: Brookings, «Financing and governing the recovery… of Ukraine», лист. 2022 · © 2026 Andrew Cowan ·

ВИРОБЛЕНО ЗА КОРДОНОМ І В УКРАЇНІ

Почати за кордоном, потім перенести виробництво додому

ЕТАП 1

Виготовлено за кордоном

Прототипи елементів виготовляються у Швеції, Польщі та інших країнах-партнерах, поза досяжністю атак

ЕТАП 2

Спільне виробництво

Легкі, цінні елементи — за кордоном; важкі ядра й ландшафт — на місці, зі щебеню

ЕТАП 3

Виготовлено в Україні

Ліцензовані регіональні фабрики, робочі місця для українців, українські архітектори адаптують набір

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

ПАРТНЕРИ

Архітектура, промисловий дизайн і українська експертиза

Ендрю Коуен · Cowan-McFie

Автор набору; архітектура, пасивне проєктування, містобудування, економічна доцільність

Партнер із дизайну · Швеція

Промисловий дизайнер: перетворює елементи на продукти, які можна виготовити, перевезти й зібрати

Члени Спілки

Місцеве проєктування, відповідність нормам (ДБН), ділянки та громади

Шведська традиція якісного заводського дерев’яного житлобудування робить Швецію природним партнером для перших прототипів.

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ

Система пропонується за ліцензією

Власність

Концепція Ground Zero Projects, набір елементів, їхні креслення й тексти та ця презентація є авторським правом Andrew Cowan

Особисті немайнові права

Ендрю Коуен заявляє про своє право бути зазначеним як автор цієї роботи

Ліцензія на будівництво

Виробники та замовники використовують систему за письмовою ліцензією — в Україні чи за її межами

Детальне проєктування

Детальне проєктування та креслення — після підписання угоди

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено. Відтворення лише за письмовою згодою

ЩО МИ ПРОПОНУЄМО

Чотири наступні кроки разом зі Спілкою

1 Разом обрати громаду, де руйнування значні, а відновлення ще не почалося

2 Провести разом зі Спілкою перший конкурс або воркшоп на проєкт «Серця кварталу»

3 Збудувати перший прототип набору елементів

4 Разом із місцевою владою підготувати спільну заявку на фінансування пілотного проєкту вартістю приблизно £20 млн

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено

ДЯКУЮ

Відбудуймо оселі, до яких людям хочеться повертатися

Ендрю Коуен, RIBA · aca@andrewcowanarchitects.com · andrewcowanarchitects.co.uk

© 2026 Andrew Cowan. Усі права захищено. Відтворення лише за письмовою згодою.